

Sp. 111. Tillaga til þingsályktunar [108. mál]

um verndun vatnsfalla og jarðhitasvæða.

Flm.: Hjörleifur Guttormsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta undirbúa á vegum Náttúruverndarráðs í samráði við yfirvöld orkumála áætlun um verndun vatnsfalla og jarðhitasvæða, fossa og hvera. Slík áætlun verði lögð fyrir Alþingi til kynningar og staðfestingar haustið 1990.

Greinargerð.

Á fimmta náttúruverndarþingi 1984 var ályktað að við undirbúning orkumannvirkja þurfi strax í upphafi að ganga úr skugga um umhverfisáhrif þeirra og flýta þurfi vinnu við endurskoðun á forgangsröð með hliðsjón af umhverfis- og náttúruvernd.

Á vegum Náttúruverndarráðs hefur þegar farið fram mikil vinna og gagnaöflun til að flokka vatnsföll og fossa, jarðhitasvæði og einstaka hveru út frá verndargildi, svo og votlendissvæði og aðrar gróðurvinjar á hálendinu sem gætu orðið í hættu vegna vatnsmiðlana (sjá fylgiskjöl).

Sérstök samráðsnefnd Náttúruverndarráðs og iðnaðarráðuneytis hefur allt frá árinu 1972 fjallað um virkjanaáform og umhverfisáhrif sem þeim mundu fylgja ef til framkvæmda kæmi. Þar hefur hins vegar ekki verið um heildstætt mat að ræða með tilliti til nýtingar og verndunar.

Í tillögunni er gert ráð fyrir að Náttúruverndarráð hafi forgöngu um gerð verndaráætlunar að höfðu samráði við yfirvöld orkumála. Er eðlilegt að það gerist á vettvangi samráðsnefndarinnar. Alþingi fjallaði síðan um og staðfesti áætlunina og þannig fengjust marktækar leiðbeiningar um rannsóknir og framkvæmdaáform til langs tíma. Með slíkri vinnuáðferð væri tryggt að ekki sé verið að verja fjármagni til rannsókna í þágu orkuvinnslu á svæðum sem vilji er til að varðveita sem lengst í náttúrulegu horfi og jafnframt væru síður líkur á hagsmunaárekstrum og hatrömmum deilum sem dæmi eru um hérlendis.

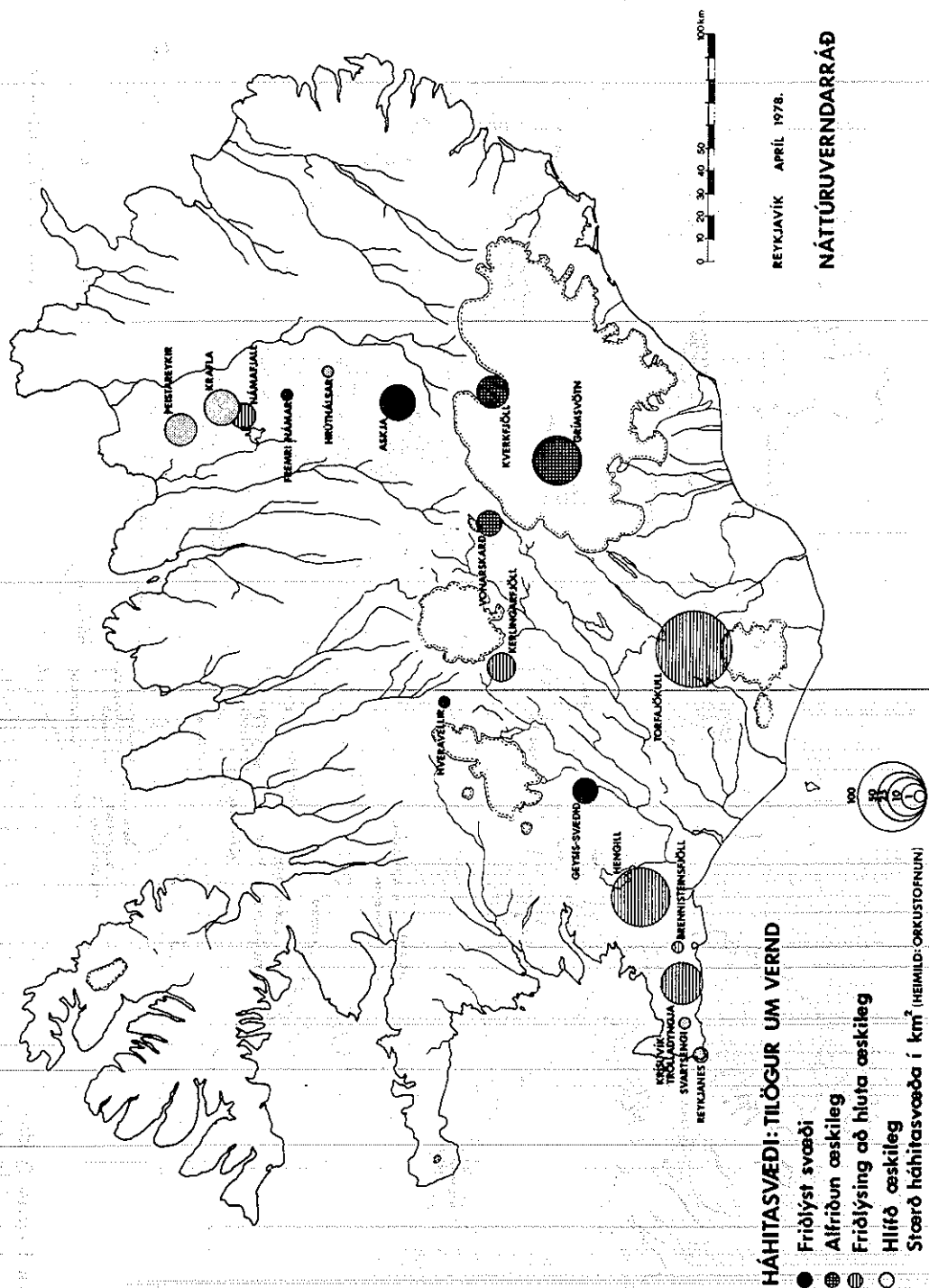
Í þessu sambandi má vísa til reynslu Norðmanna þar sem norska Stórþingið hefur friðlýst fjölmörg vatnsföll, sumpart um takmarkaðan tíma.

Sem dæmi um vatnsföll, þar sem árekstrar eru auðsær á milli sjónarmiða hagnýtingar og verndunar, má nefna Hvítá í Árnessýslu með Gullfossi og gróðurlendi við Hvítárvatn. Svipuðu máli gegnir um Jökulsá á Fjöllum með Dettifossi og fleiri fossum neðar í ánni. Þegar hefur verið varið umtalsverðum fjármunum vegna hugsanlegra virkjana sem nýta mundu vatnið í þessum ám.

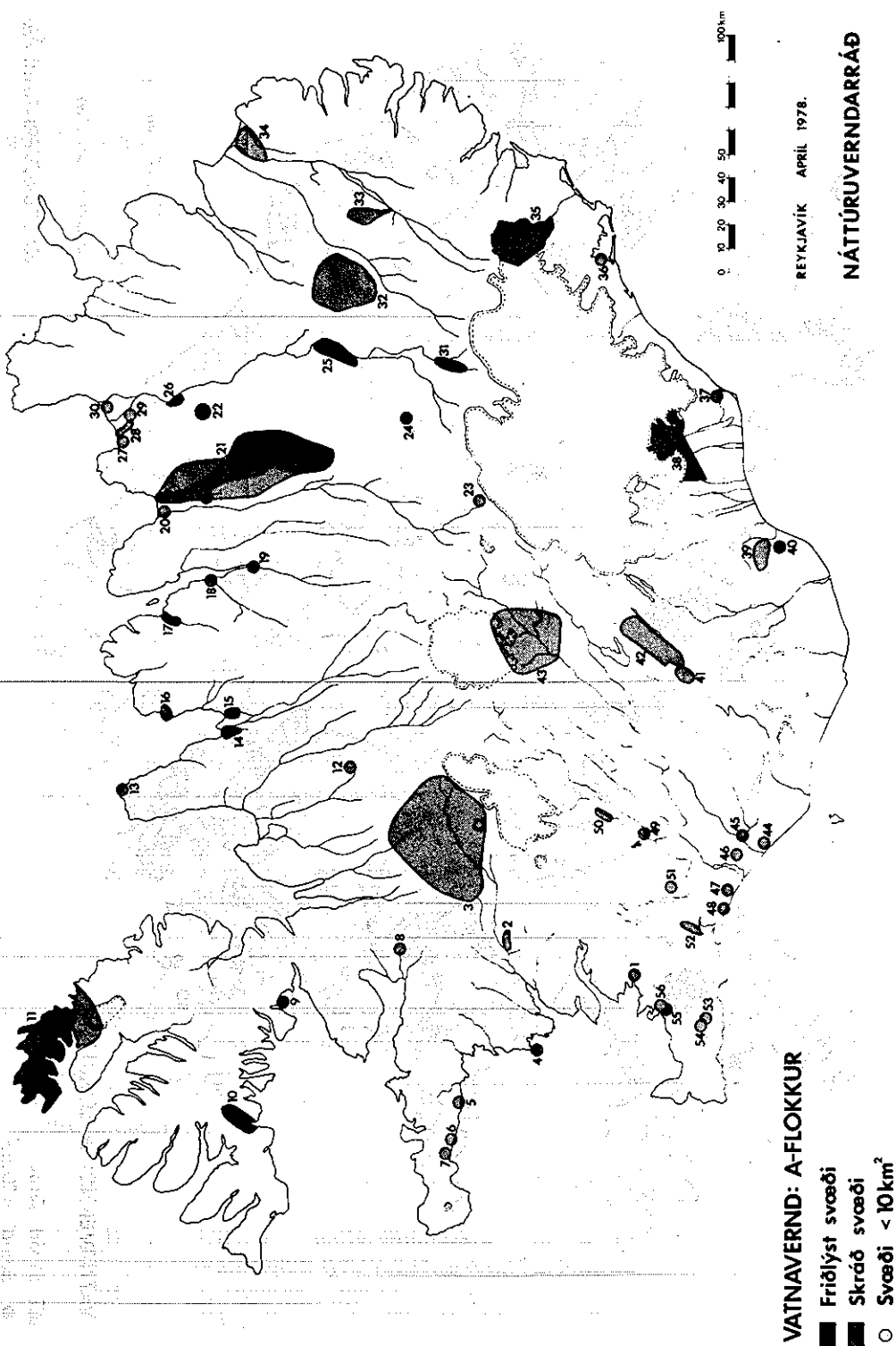
Af jarðhitasvæðum má nefna Hengils- og Torfajökulssvæðið. Varðandi bæði háhita- og lághitasvæði þarf að koma til forgangsröð um nýtingu og skýrt mörkuð verndunarstefna áður en lengra er haldið.

Eðlilegt er að stefnt sé að því að áætlun þessi verði fullmótuð af hálfu Náttúruverndarráðs fyrir næsta náttúruverndarþing sem lögum samkvæmt á að halda á árinu 1990. Þar yrði leitað viðbragða, en málið síðan lagt fyrir Alþingi haustið 1990.

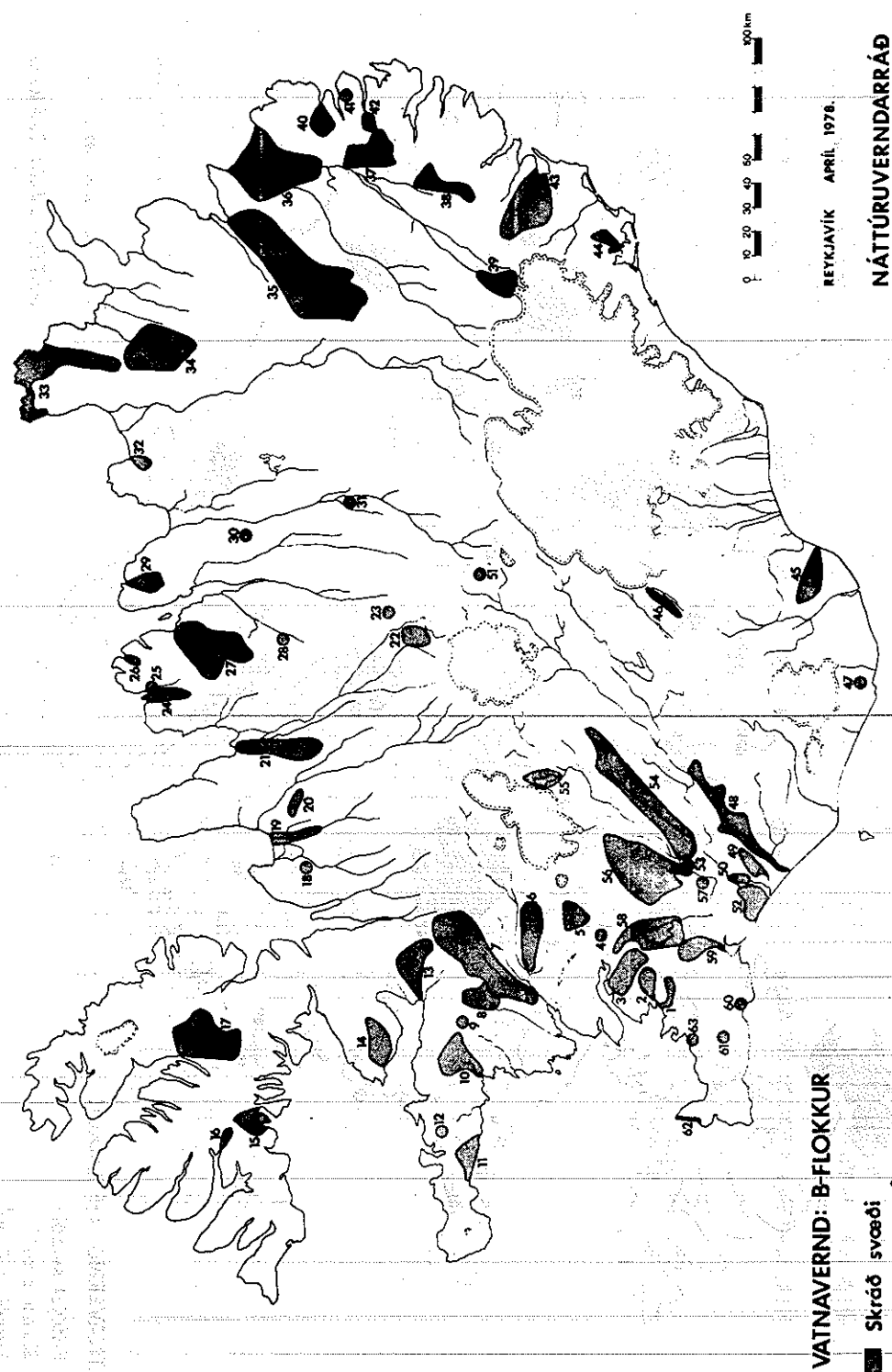
Fylgiskjal III.

Fylgiskjal IV.

Fylgiskjal V.

Vatnasvæði í hættu.

Listi yfir vatnasvæði sem eru í hættu vegna athafna mannsins. Listinn er unninn upp úr fjölríti Náttúruverndarráðs nr. 4, Vatnavernd, og vísast í það varðandi frekari upplýsingar.

Verndarflokkur A.

- A 3 Arnarvatnsheiði — náttúruminjaskrá
Vegagerð
- A 7 Lýsuhóll — náttúruminjaskrá
Heitavatnsöflun
- A 10 Vatnsfjörður — Friðlýst svæði
Ofbeit
- A 17 Svarfaðardalur — Friðlýst svæði
Árfarvegi breytt vegna vegagerðar
- A 19 Hólmarnir — náttúruminjaskrá
Vegagerð og flugvöllur
- A 21 Mývatn — Friðlýst svæði
Kísilgúrvinnsla, ferðamenn og fólksfjölgun
- A 28 Litlaá — náttúruminjaskrá
Fiskeldi og mengun
- A 30 Skógarkill — náttúruminjaskrá
Fiskeldi, heitavatnsöflun
- A 32 Jökuldalsheiði — náttúruminjaskrá
Fyrirhugaðar virkjanaframkvæmdir
- A 34 Hjaltastaðablá — náttúruminjaskrá
Fyrirhugaðar virkjanaframkvæmdir
- A 41 Landmannalaugar — Friðlýst svæði
Ferðamenn
- A 42 Veidivötn — náttúruminjaskrá
Ferðamenn
- A 43 Þjórsárver — Friðlýst svæði
Virkjanaframkvæmdir, breytingar á vatnsrennsli, myndun
uppistöðulóna
- A 53 Varmá í Ölfusi — náttúruminjaskrá
Fiskeldi og mannfjölgun

Af 56 svæðum í verndarflokki A eru 14 í hættu og þar af eru fimm friðlýst og níu sem eru á náttúruminjaskrá.

Verndarflokkur B.

- B 1 Úlfarsá — náttúruminjaskrá
Vatnsöflun fyrir Áburðarverksmiðjuna
- B 2 Leirvogsa — náttúruminjaskrá
Fólksfjölgun

- B 22 Orrastaðarústir — náttúruminjaskrá
Virkjanaframkvæmdir (uppistöðulón og breytt jarðvatnsstaða)
- B 24 Flókadalsá — Ekki á náttúruminjaskrá
Hafbeit
- B 25 Miklavatn í Fljótum — Ekki á náttúruminjaskrá
Fiskeldi
- B 31 Íshólsvatn — Ekki á náttúruminjaskrá
Fyrirhugaðar virkjanaframkvæmdir
- B 32 Lón í Kelduhverfi — náttúruminjaskrá
Fiskeldi, hafbeit
- B 39 Eyjabakkar — náttúruminjaskrá
Virkjanaframkvæmdir, stíflugerð
- B 53 Höfðaflatar — náttúruminjaskrá
Framræsla
- B 55 Hvítarvatn — Friðlýst svæði
Hugsanlegar virkjanaframkvæmdir
- B 58 Þingvallavatn — Friðlýst svæði að hluta til
Sumarbústaðir og ferðamenn
- B 59 Varmá og vatnsvið hennar — náttúruminjaskrá
Fiskeldi og mannfjölgun
- B 63 Straumur — náttúruminjaskrá
Fiskeldi

Af 63 svæðum í verndarflokki B eru 13 í hættu og þar af er eitt friðlýst og tíu sem eru á náttúruminjaskrá.

Nd.
um helgidagafrið.

112. Frumvarp til laga

[109. mál]

(Lagt fyrir Alþingi á 111. löggjafarþingi 1988.)

I. KAFLI

Tilgangur laganna.

1. gr.

Um helgidagafrið er mælt í lögum þessum í því skyni að vernda guðsþjónustu og almannafríð á helgidögum þjóðkirkjunnar svo sem nánar er greint í lögnum.

II. KAFLI

Um helgidaga þjóðkirkjunnar og helgidagafrið.

2. gr.

Helgidagar þjóðkirkjunnar eru þeir sem nú skal greina og er helgidagafriður samkvæmt lögnum markaður með eftirfarandi tímasetningum:

1. Sunnudagar, annar dagur jóla, nýársdagur, skírdagur, annar dagur páska, uppstigningardagur og annar dagur hvítasunnu frá kl. 10-15.
2. Jóladaur, föstudagurinn langi, páskadagur og hvítasunnudagur frá upphafi dags til loka hans.
3. Aðfangadagur jóla frá kl. 18.

III. KAFLI

Athafnir sem andstæðar eru helgidagafriði.

3. gr.

Óheimilt er að trufla guðsþjónustu eða aðra kirkjuathöfn með hávaða eða öðru því sem andstætt er helgi hennar.

4. gr.

Meðan helgidagafriður ríkir samkvæmt framansögðu er eftirfarandi starfsemi óheimil:

1. Opinbert skemmtanahald eða sýningar. Til skemmtana í þessu sambandi teljast einkum:
 - a. Dansskemmtanir, fjölleikahús, revíusýningar og aðrar skemmtisýningar.
 - b. Leiksýningar, ballettsýningar, kvikmyndasýningar, söngskemmtanir og hljómleikar, dans- og leikfimisýningar.
2. Markaðir, vörusýningar, verslunarstarfsemi og viðskipti.
3. Skemmtanir þar sem happdrætti eða bingó eða svipuð spil eru höfð um hönd.
4. Skemmtanir á opinberum veitingastöðum eða á öðrum stöðum sem almenningur hefur aðgang að.

5. gr.

Eftirfarandi starfsemi er undanþegin banni því er greinir í 4. gr.:

1. Lyfjabúðir og bensínölur. Enn fremur brauð- og mjólkurbúðir, blómasölur og söluskálar á öðrum dögum en þeim sem frá er greint í 2. tölul. 2. gr.
2. Listsýningar og sýningar, sem varða vísindi eða er ætlað að gegna almennu upplýsingahlutverki, má halda eða veita aðgang að á þeim tímum þegar helgidagafriður á að ríkja skv. 1. og 2. tölul. 2. gr., en þó ekki fyrr en kl. 15 á þeim dögum er greindir eru í 2. tölul. Listasöfn og bókasöfn má hafa opin á þeim tímum og dögum sem hér var greint.
3. Samkomur sem hafa listrænt gildi og samrýmast í edli sínu helgidagafriði eru heimilar eftir kl. 15, einnig á þeim helgidögum sem greinir í 2. tölul. 2. gr.
4. Söngmót, hljómlistarmót og hljómleikar eru heimil eftir kl. 15 á hvítasunnudegi.

6. gr.

Íþróttakeppni og íþróttamót eru heimil á dögum þeim er greinir í 1. tölul. 2. gr. ef slíkt er nauðsynlegt vegna tilhögunar móta. Hinu sama gegnir um páskadag og hvítasunnudag eftir kl. 15.

Ákvæði 1. mgr. eiga ekki við um keppni vélknúinna farartækja, þar á meðal loftfara, veðreiðakeppni og íþróttakeppni eða íþróttamót atvinnumanna.

IV. KAFLI

Ýmis ákvæði.

7. gr.

Lögreglustjóri getur, þegar sérstakar ástæður mæla með því, leyft að halda skemmtanir, samkomur og sýningar eða stofna til svipaðrar starfsemi, sem greinir í 4. gr., á þeim tíma sem helgidagafriður á að ríkja. Skjóta má ákvörðun lögreglustjóra til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins.

8. gr.

Dóms- og kirkjumálaráðuneytið getur kveðið nánar á um hver starfsemi sé óheimil samkvæmt lögnum, svo og sett nánari reglur um framkvæmd laganna.

Dóms- og kirkjumálaráðuneytið skal gera sérstakar ráðstafanir til að kynna almenningi efni þessara laga.